

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban dívtéve:

Egész évre . . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . . 4 " — "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . . 5 " — "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . . 6 " — "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásra vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, szept. 5.

Reakció.

Mióta a választási hírek forogni kezdenek, bámulatos zenebona támadt a különféle titkos és nyílt régi érát pártoló lapok között.

A nagy zürzavaros lármában csak egy vezér tónus van, mely minden cikken átvonul, rágalmazni dühösen, képtelenül, de szívós következetességgel.

Egyszer a közelmúltban már volt ilyesmire példa. A Bánffy-klikk megalapította a boldogult Országos Hirlapot, melyben mindennap egy-egy kiválóbb, de pártjokba nem tartozó embert früstököltek fel: Széllt, Hieronymit, Apponyit, Szilágyit stb., e mellett persze ugyan úgy rágalmazták a katolicizmust s valósággal őrzöngtek a néppárt miatt, mit össze tévesztettek a gyűlölt katolicizmussal.

Bánffy megbukott, az Országos Hirlap kimult, Mikszáth ur önfeláldozó ápolása mellett.

Ekkor csend következett.

A Tiszák örültek, hogy bent maradtak a szabadelvű pártban s mukkanni sem mertek, szinte szakadás állott be köztük és a Bánffy-csoport között. Bánffy is hallgatott. Érezte, hogy annyira kompromittálta magát, korlátoltsága, szelid és durva pressziója, az ex-lex és ischli klauzula által, hogy neve maga is vadított, nem hogy szereplésre gondolhatott volna.

Azonban multak az idők.

Széll folyton halogatta a komoly cselekvést s így benne megrendült az a bámulatos, korlátlan bizalom, melylyel fogadták, a halottak pedig új életre keltek, de a régi életmód mellett maradtak.

Megindítottak egy újabb lapot, mely hirlapirodalmunkban szokatlan durva hangon folytatta a rágalmazás már próbált taktikáját.

Ennek a lapnak egyszer a saját szávaival válaszolt a Budapesti Napló s csak akkor szörnyedt el mindenki, hogy hová sülyedt a hirlapírás stýlusa.

Ez a lap féktelenül támad mindent, a mi nem protestans, a mi nem zsidó érdek s a mi nem Bánffy-szellem.

Bámulatos az a felekezeti türelmetlenség, mely a mai sokat hánytorgatott felvilágosodás mellett kiárad ebből a lapból, bámulatos az a nyugalom, melylyel fenekedéseit másnap vissza szívja s más témával újra kezdi s bámulatos az a vakmerőség, melylyel a borhamisítás üldözését s a földművelés védelmét antiszemizmussal deklarálja.

Ez a klikk-lap annyira megy, hogy magyarnak nem is ismer mást, mint a helvét hitvallásukat s néhány neolog zsidót, a többit pedig, különösen minden katolikust megbizhatatlan elemnek tart.

A lappal keveset törődünk, hisz az O. H. nagyobb apparátussal indult meg, kitünő írók is szerkesztették, mégis hamar elhunyt, ez a lap se soká fog fennállani, mert ha a szubvenczió birná is ezt a modort, nem sokáig bírják az ol-

vasók, kik, mint szerkesztői üzenetéből láttuk, figyelmeztették is már tisztessége-sebb modorra; de ez a türelmetlen, gyanúsító és goromba modor, az megmarad, míg a Bánffy-csoport, mely megteremtette, mozogni tud.

Ez a szellem bontotta meg a függetlenségi pártot, melyből a katolikus elemnek, sőt a műveltebb lelkű protestánsnak is ki kellett válni. Ez bénította meg az ellenzék akcióját, hisz Eötvös volt a mondjója, hogy akármi hibája van is Bánffynak, de jó kálvinista. Ez a szellem akadályozta a fuziót, ez a szellem áll utjában a megújulásnak.

Ez a szellem a legdurvább reakció, mit csak azért nem neveznek annak, mert protestáns reakció.

Ez a Bánffy-csoport nyitánya az új választásokhoz.

Hát a mi a katolikusok gyűlését illeti, attól eltekinthetünk.

Bizony kissé sokan vagyunk e hazában a protestánsokhoz képest s ha már megettek a Bánffysták egy pár milliót közülünk, még akkor is elég időnk lesz védekezni a harapás ellen. A katolikusok jó alvók, nem könnyű felkölteni őket.

De az ellen már tenni kell, hogy felekezeti tekintetek irányítsák a politikát, annyira irányítsák, hogy szövetségre lépjen ez alapon a szélső bal és szélső jobb, annyira, hogy az állások betöltésénél ez is a kvalifikációhoz tartozzék, annyira, hogy felekezetek szerint osztályozzák még a magyar jelleget is.

Magyar protestáns mondjuk van más-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Esténkint.

Írta: Mányiné Prigl Olga.

Pista bácsi levérte a szivarja hamuját, s a mig mi körülöfögtük, — beszélni kezdett:

— Olyanféle épület volt a nyárádi kastély, mint valami középkori vár. A fala barna, hely-helyt hullt róla a vakolat, hogy kilátszott alóla a keményre égetett vérpíros téglá; négy sarkán csipkés hegyü torony játszott a tövébe tiltetett jegenye hegyével. Jobb szárnya rézsunt kiszögellött az országút mentére, a falára futtatott vad borostyán össze ölelködött az árokmenti pipac-csal. A tulsó szélén erdő volt csupa platán fából; vakított a sima-fehér kéreg s a selymes sötétzöld levelek rejtelmesen susogtak.

Szép, holdvilágos éjszakán fehér volt az országút is, a messze földről hordott nagy gránit kövek csattogtak a lovak patkói alatt. Jobbról-balról jegenyék vetettek hosszú, fekete árnyékot, mig bent, a fű között, a kaszálókön: foltokban csillogott a víz a kiöntés helyén.

A kocsisunk minden sajnálkozás nélkül konstataálta, hogy a nagy pusztulásból a nyá-

rádi bárókisasszony vette ki legnagyobb részét. A víz elöntötte a szőlőtelepeit, megáztatta a keresztekbe rakott buzakévéket, az ár kicsi híján az öreg báró koporsóját és majd elvitte. A kripta ugyanis be van építve egészen a víz szélére s úgy látszott, mintha a sárga vízi liliumok a tövékből nőttek volna ki, a mind megülepedett a vastag moha. Apró csiga-bigák laktak benne, szivarványszínű kagylók, s napos, verőfényes időben kicsi tarka gyíkok, a melyek még meg sem ijedtek nagyon, ha embert láttak, oly igen nagy biztosságban érezték magukat. Most lesöpörte őket a víz, s ki tudja merre, hol vannak. A kripta lécsőjén vastag iszap fekszik, a liliumok ott vannak benne, összetörve, sárosan. A piszkos hab, sebesen jövő hullám összetörte azokat is.

Mihály, az emberünk, a balkezébe fogott ostornyéllel mutatott arra, a mig ezeket beszélt; különben sógora belső cseléd a kurián. Pedig hát, tette hozzá, guszpus kell ahhoz, hogy valaki még a méltósága mellé szegődjék. A sógorának, mikor ugy kimenője van vasárnaponként — igen furcsa dolgokat mesél a kisasszonyról, hogy például a tulajdon belső frájsza se látta volna az arcát fekete fátyol nélkül. Olyan sűrű az a fátyol, hogy csak a két nagy

fekete szemé tüzel át rajta. A méltósága nem szól senkihez, a mit akar papirosra írja fel a kasznárjának, az írásokat meg mindennap lecsukják egy nagy ládába. Két szoba tele van olyan töméntelen nagy ládával, mert még az öreg báró is azonképpen tett, mint a kisasszony most — csak hogy azt még fátyollal se látták soha. Mondják, hogy olyan képe volt, mint a halálnak, csak csont volt az arca. Valamikor, nagyon régen, ugy beszéltek, roppant vigasság, nagy dárídó volt a kastélyban. Az urak be voltak csipve a finom boroktól s ezeknek a nagy apja azt a tréfát találta volna ki, hogy éjjelbe bement a kriptába, felhozta tulajdon édes szüléje koponyáját s abból ivott mindnyájuk egészségére. A hogy lenyelte az utolsó cseppet a vendégek rémülten szaladtak széjjel. A koponya mintha az ő fejére nőtt volna, olyan lett egyszeribe az arca. És azóta fia, leány a családban — mind ugy születik. Elpusztítják magokat mig embernyi emberek lennének, csak a kisasszony maradt meg köztük, az sem nézett még tükörbe soha; a kastélyban az ablakok is mind homályosak, még a vizekbe is azért nő a temérdek lilium, vízi rózsá, ne hogy valaki meglássa magát benne. A kocsisunk elhallgatott. Szorosabbra fogta

Iskolai idényre.
Fiu- és leány-gyermekek teljes felruházására
legelőcsőbb bevásárlási hely

Fábry Testvérek
kalap-, czipó- és divat-áruháza

Nagyvárad,
Fő-utca és Zöldfa-utca.

Telefon szám 76.

Fiu és gyermek kész ruha raktár gyári árban.

fél millió, mert a szászokat és tótokat talán ne számítsuk a szittya magyarok közé. Olyan zsidó, kiket maguk közé emelnek, úgy százezer, hogy bőven mérjem. A többi zsidó orthodox, kiket csak bünbakul szoktak felhozni, ha néha »muszaj« a zsidóságra teríteni a vizes lepedőt.

Hát ebből a másfél millióból áll a magyar faj, kiből százezer zsidó nemzetiségű?

Nem jó ilyen tuzásokba menni, mert hisz román két milliónál több lakik hazánkban, a többi nemzetiségeken kívül s így az sülné ki, hogy a magyar még megfoltozva is a legkisebb nemzetiség e hazában. Így pedig mi jogon akar az uralkodó faj lenni e hazában.

Bizony csak be kell venni a nem szeretett pápistákat is hazafiaknak, különben csehül állna a magyar. Így pedig a magyar fajban is óriási többség a katolikus magyar s nincs mit tenni, mint éppen hazafisági szempontból a katolikusok védő szárnyai mellé húzódni az igen kis számú protestáns magyaroknak s örülni, hogy meg nem ettek bennünket. De vigyázni is ketten kétfelé, hogy mind a kettőnk meg ne egyenek mások, kiknek ehhez nemcsak gyomruk, de foguk is van.

Lesz-e hamar új választás nem bizonyos, de ennek a szellemnek, mely uralkodott a Bánffy-éra alatt s most is dobog, ki kell pusztulni, mert durva is, túrelmetlen is, haza bontó is.

P—y.

Oláh hang Párisról.

A nagyszebeni Tribuna 12—14 hasábon szokott megjelenni, ebből a tartalomtól tegnap számában több mint négy hasábot, tehát egy harmadrészt szentel a kolozsvári oláh diák, Scurtu János nyilatkozatának.

Szegény Scurturól az elején gyászéneket zeng a szerkesztő bevezetésül. Azt írja, hogy már a személyes biztonsága is veszélyben forog.

a gyepőlőszárat, s a lovak fülöket hegyezve, horkolva haladtak tovább a víz mellett, mely most már kissé lecsendesedve, halk locogással terült el előttünk egész a látóhatár széléig. A holdvilágnál nem birtuk tisztán kivenni, vajjon rét-e, tarló, vagy víz a messze fehérség, a miből itt-ott feketélt egy-egy falu, puszta vagy magányosan álló kútgém. A kocsisunk megállította a lovakat, felállott, két kezéből ernyőt csinált, úgy kémlelt a messzeségbe, a faluk irányában.

Egyszerre csak felordított:

— A mi falunk: Csalánost is elvitte a víz . . . A gyerekeink, az asszony! . . .

Az égre felhő jött fel, mely betakarta a holdat; körül-körül sötétség borult ránk; a nyárfák a kezdődő szélviharban rémesen zugni kezdtek, s nagy eső cseppek hullottak a gránitkövekre tompa ütődéssel. Hogy hol, merre járunk az irgalmatlan sötétségben azt még gondolni is képtelenek voltunk. A kocsisunkat is csak az ösztöne — a veszély érzete vitte tovább.

Egyszer csak megállottak a lovak hirtelen. A rud valami kemény tárgyba ütődött, úgy, hogy ketté törött a közepén. A lovak a zablájukat harapdálták s mi ijedten ugráltunk le ülőhelyeinkről. Az éjszaka sötétebb volt, mint valaha, az eső elállott, a szél is, a fekete némaságban nagy messziről hallatszott a víznek csobogása. A kocsisunk nem vesztette el lélekjelenlétét, hirtelen leszakította a kalapja belését, meg sodorta a rajta lévő zsiros bőrt s egy szál gyújtóval világosságot csinált. Füstölve, kormosan égett a csóva, a sárga lángok kísérteties

No de, teszi hozzá, ezen nincs mit csodálkozni, hiszen úgy megy az a magyaroknál, hogy a bol nem győznek az érvekkel, ott győzni akarnak fokossal (cu fokusul.)

Ez után a hangulatkeltő bevezetés után jön a lepedőnyi nyilatkozat. Nem érdemes vele bővebben foglalkozni, hiszen azt olvasatlanul is gondolhatjuk, hogy telve van a magyarok elleni kifakadásokkal. Egyet azonban kiemelünk a nyilatkozatból, mert ez megegyezik több magyar lap értesítésével. Ugy látszik, a magyar ifjúság egyáltalán nem volt elég erős tagokkal képviselve, még a francia nyelvben sem voltak eléggé járatosak. Ennek lehet betudni azt, hogy Scurtu-t meg lehetett választani alelnöknek, még pedig Scurtu nyilatkozata szerint nem a romániai, hanem a román diákok alelnökének.

Persze, az oláh diákképviselők jól tudtak francziául, mindenütt a francziák mellett tündettek és beszéltek, részt vettek a francziák, olaszok, spanyolok, portugálok és brazíliaiak által rendezett latin testvérülési ünnepélyen, persze, hogy akkor aztán ezek is szívesebben néztek rájuk, mint a néma-számba menő magyarokra! Csoda, hogy annyit elértünk, a menyinyiről hírt kaptunk.

Ebből pedig tanulhatunk.

Ha itthon a protekció vakságára bizzuk az emberek kiválogatását, az már nekünk fel sem tűnik s könnyen megvigasztaljuk magunkat azzal, hogy a kinek a miniszter hivatal ad, észt is ad hozzá. Külföldön, úgy látszik, még nem terjedt el ez a Bánffy-elv; oda jobb lesz máskor olyan ifjakat küldeni, a kik legálább beszélni tudnak francziául, ha nem is általán semmiféle összeköttetésben miniszterekkel, vagy államtitkárokkal.

Akkor ugyan nem ezek protegáltjai kapják az államségélyt, de legalább becsületére válnak a magyar államnak.

Az új ágyuk kipróbálása.

A hadügyminisztérium minden hadtestnek két új ágyut adott ki a napokban kipróbálás végett, melyekről a hadtest-tüzérezredek október 1-ig kötelesek felterjeszteni véleményüket.

A budapesti 4-ik számú hadtest-tüzérezred részéről a múlt héten Merkl tüzérkapitányt küldték fel Bécsbe megfelelő számú altiszttel, hogy az új acélbronz, gyors-tűzelésű ágyukat átvegye, melyeket egyenesen a 7-ik temesvári hadtest lövőterére, Lippára szállítanak. A többi magyarországi: úgymint a pozsonyi, kassai, temesvári és nagyszebeni hadtest-tüzérezredek szintén Lippán próbálják ki az ágyukat, mert ottan van a legnagyobb lövőtér az országban. Csakis a beérkezett vélemények után fog dönteni a hadügyminiszter az ágyuk sorsa felett.

Arczátlanság.

Nem tehetünk róla, nem lehet más címet adnunk e pár sornak, melyben a M. Sz. című papirossal akarunk foglalkozni.

Régen megszoktuk már, hogy itt Magyar Szó alatt a legközönségesebb hangon irt támadásokat olvassuk minden ellen, a mi nem tartozik a főudvarmester közvetlen érdekkörébe, ellenben leplezését minden szenynek, a mi csak Bánffy ur és hívei körül feltornyosodott. Mig ez a támadás csak intézmények és férfiak ellen folyt, fölöslegesnek tartottuk vele foglalkozni, mert hiszen tudjuk, megfizették érte s fizetett szolgától nem vártunk igazságos ítéletet semmiben. Ilyen véleményben van az egész ország a M. Sz. felől. Hadd köbhögjön, mig a pártkassza maradványaiából fujtatják a tüdejét.

Most azonban sajtóságos körtüneteket tapasztalunk a Bánffy szócsövén. Magyar Szónak nevezi magát s elfelejtkezik a magyar legelső tulajdonságáról: a nők iránti lovagias gyöngédségről. Ha ugyan egyáltalán volt fogalma ilyesmiről . . .

Egyik utóbbi számában u. i. az apácák ellen támad olyan szavakkal, a milyeneket csak részeg csavargók használnak az utszéli korcsmában. Ezeket a nőket, a kik egész életüket önfeláldozó munkában töltik, a kiknek nagy része csak a magyar gyermekek iránt érzett szeretetből és kötelességtudásból lesz magyarrá, ezeket a nőket illeti a legaljasabb váddal, a milyeneknek valaha Magyarországon nyomdafestéket adtak. — Ez már nem a bérencz, a szolgálta tulbuzgalma, hanem az örült vagy a

— Ezek uraim a menekültek számára vannak fönntartva. A kastélyból mindnyájan oda vannak — a méltósága is . . .

A kapun kopogtak ujfennt.

Nagy, nehéz társzekerek jöttek be rajta, nyikorogva; ember asszony, gyerek kuczorgott az üléséken, a kocsi oldalán, s mindenütt, sápadt, rémült arczezal, hónaik alá szoritva megmentett czók-mókjaikat. Öt-hat kocsi egymásután. Szótlán, siri csöndben sorakoztak a kastély udvar szögletébe. A férfiak levették kalapjaikat.

Egyszerre rémülten futott előre a szolgálta: — A méltósága! — kiáltott és elállott a szava.

Deszkákból, rudakból összerótt hordágyon feküdt a szegény bárókisasszony. Homloka kendővel volt átkötve, a melyen keresztül serkedt a piros vér. Ijedten húzódtunk hátrább, fekete fátyola vissza volt vetve arczáról.

Hevesen magyarázták a szolgálta:

— A méltósága maga ment be egy roskadozó házba, egy kis gyermekért, a gerenda épp abban a pillanatban szakadt le halántékán találta. Ugy ástuk ki a romok közül, husz ember egyszerre . . .

— Uram Isten, — orvosért, tördelte kezeit a kasznár.

Utítársam előlépett:

— Ha megengedik — szólt — s odalépett az alélt asszony mellé. Hirtelen oda intett engem is. Alig tudtam megtartani, hogy föl ne kiáltssak. A madonna arca lehetett csak olyan szép, mint a minő a bárónő volt. Finom hom-

szint festettek arczainkra, a lovak szügye reszketett az ijedségtől. Egyszerre kiáltottunk fel mindnyájan:

— A nyárádi kastély! — Tényleg ott állott előttünk hulladozó vakolatával, csipkés tornyával, tulán pedig zugtak a fehér kergű fák.

Mihály háromszor kopogott a nagy szűette kapun. Azt hittük, senkisé fog válaszolni. Világítónk már az utolját járta, perczegett, susterékel, a pernye foszlányokban hullott róla. Kiszvártatva kulcs-csörgés, léptek zaja hallatszott s belülről megismételték a háromszoros kopogtatást s egy hang tompán, mélyen hangzott keresztül a vastag boltívek alól:

— A Jézus nevében kérdelek: kik vagytok?

— Utasok, kik eltévedtek, felelénk mi.

A kaput kinyitották. Középkori livrés szolgálta haladt előttünk, rudon tartott lámpáját magasra emelve. Körül-körül a nagy négyszögű udvar ki volt világítva, óriási termek ablaka tárva, bent karos ezüst tartókban százával égtek a gyertyák.

— Valami nagy ünnepség van a kastélyban? kérdeztük a szolgálta.

— Nincs urak itt rajtam kívül egy teremtettt lélek sem — ha parancsolják — szólt — s előre világított a termekbe.

Szélteben, hosszában ágyak voltak a földre vetve, puha, fehér vankosokból, hófehér takarókkal végig az egész nagy ebédlőn a szalonokban. A falakról komoly méltósággal néztek alá fekete kereteikből a nyárádi bárók fekete fátyolos asszonyai.

Az inas nem késett felvilágosítással szolgálni:

részek garázdálkodása, a melyet bármilyen eszközzel megakadályozni dicséretes és hazafias cselekedet. Ne rontsa a magyar hírlapirodalom tisztességes hangját részleg ember duhajkáromkodása.

Addig pedig elég rászütni a M. Szóra a bélyeget egy magyar szóval:
Arczátlanóság!

A nagyváradi vár története.

— Előszó egy kis munkához. —

(Vége.)

1660. aug. 24-én volt a törökök legnagyobb rohama, mikor a 300-ra leolvadt őrség közt, asszonyok és gyermekek épenugy ontották a követ, szurkot, forróvizet, mint az egierek Eger vár ostrománál 1552-ben.

Angeló nevű olasz, a várba lopózva, Peterdy Sára nevű hölgyet, Barsay fejedelem veszedelmének hírével, a várból, egy török roham alkalmával, kiszöktetett. Az olasz, a bástyán megöletett. Peterdy Sára pedig, előírta ama csatornanyílást, mely a sáncz vizét a Pecebe levezeti.

Egy szökevény zsoldos meg a várórség csekély számát árulta el Ali basának.

1660. aug. 27-én, a csekély őrség, a vár nagy terjedelme miatt sem bírván a védelmet teljesíteni, fehér lobogót tűztek a vár felára. A megállapodás szerint szabadon mehettek. Mindent magukkal vittek s így a nyomtatni kezdett bibliát is.

1660. aug. 30-án vonult Ali basa a várba, melynek ostroma 10.000 török életébe került.

1660-ik évi őszi vásár alkalmával, Rákóczy László akarta a várat kezébe keríteni. Tervök kitűzött s annak a török elejét vette. A keresztyének ekkor a várból is kitiltattak *A templomokat, Ali bontatni kezdte. Azok kövével a bástyákat erősítette. A szobrokat összetörte, azokból ágyugolyót, ágyut öntetett.* A levéltárt és a magánvagyonát feldulva 400 községet uralmuk alá hajtottak s uralták a várat 1692-ig. Ugyanis:

1683-ban Lothringeni Károly Bécs alá üzte el a törököt. Később Zentánál, Savoyai Eugén verte meg őket, úgy, hogy 30.000 török maradt a csatatéren.

1686-ban visszafoglalták Budát.

1691-ben, Lajos bádeni örgróf, Zalánkeménél verte tönkre Küprili hadát s onnan se-rege egy részével Várad felmentésére sietett.

lokára glóriás fényt vetett a gyertyák ragyogása, nyitott, keskeny metszésű ajkai, mintha imádságot mondtak volna.

Teljes erőnkben dörzsölni kezdtük. Társam kis ké. i tükrét vette elő s a beteg szája elé tartotta. Egy parányi homályos folt támadt rajta. Él, — kiáltottunk föl egyszerre. A bárónó lassan fölvetette pilláit, mikor az eléje tartott tükrében meg látta arcát. A csodálat kerekre nyitotta szemeit, hosszú finom ujjait végig-végig húzta arcán, állán, aztán önfelédten kulcsolta össze kezét, mintha imádkozni akarna — tulajdon magához:

— Tehát álom, mese a mit rólunk beszéltek... Egy percze, mintha a diadal tüze lobbant volna föl szemeiben, majd ismét arcára húzta fátyolát. — Istenemé, Jézusomé marad, — suttogta.

Pista bátyánknak úgy jutott eszébe ez a történet, hogy éppen az nap olvastuk, hogy a nyáradi báró kisasszony meghalt, — aránylag fiatalon, hisz alig lehetett még harmincz éves. A lapok szintén hasábkot irtak a nyáradi bárók különczködéseiről, fátyolos asszonyairól s ez utolsó esetről is, mikor a bárókisasszony tíveg koporsóban három napig volt a kastélyban kiterítve. Fátyol nélkül láthatták urak, szegények egyaránt. A nyáradi kastélyt kórháznak, betegeknek hagyta, ő maga pedig álmodik sejtett földi boldogságáról, locsogó viz habjánál, sárga lilomok tövében.

1691. október 12-én bevette a *palánkkal körített várost*, fáradt serege egy részét szabadon eresztve, a várat Auersperg tábornok által körül zároltatta. A zárlat igen laza volt.

1692-ben Heisler trbornok vette át a vezényletet. A zárlatot szigorítva, a sáncz vizét levezette s megtámadta a várat.

1692-ben június 5-én, a török őrség szabad elmenetel kikötésével, a várat feladta. — Ekkor volt a legromdább a város. Gyülelész nép képezte lakosságát.

1692-ben június 8-án, hálaadó Istentiszteletet tartott *Benkovits* püspök s a váradi, másfél századon át csak czimleg létező püspökséget visszaállítva, annak mai fényéhez állapot vetett.

1693-ban, visszaszállingóztak Nagyvárad még életben volt s 1660-ban szétfutott lakói. Régi birtokukat akkorára züllött nép foglalta el. Irományokat nem tudtak felmutatni s a beözönlött kapzsi, többnyire rongy nép, nagyon elkeserítette a házak, telkek régi jogos tulajdonosait.

1703-ban tört ki a birtokperekből támadt polgárháború. Őlték egymást a város őslakói és a nemrég beözönlött rácok. A magyarok Püspöki mellett szálltak táborba. A rácok meg a várost foglalták el, a császári vezérektől kérve oltalmat.

A magya ok a várost ostrom alá fogták. Be is vették, de Herbeville tábornok közbejöttését hallva, szétfutottak.

1705-ben, idegen zsoldosok zsarolták a népet. Újra kitört a szabadságharc s az elégedetlenek élére II. Rákóczy Ferencz állt.

1706-ban, Palotay György és Bóné István kurucz-tábornokok oly hevesen fogták ostrom alá a várat, hogy az őrség szükségét szenvedve, Becker várparancsnok *«In necessitate Varadiensis»* feliratu érczpenzt veretett, melynek egy példánya *a váradi főgimnázium pénzügyi-jelvénye* közt megtekinthető.

1707-ben június 17-én, trónvesztettnek nyilvánítják József császárt. II. Rákóczy Ferencz fejedelemmé kiáltják. — Rákóczy elhagyja XIV-ik Lajos. Magára hagyják kuruczai.

1711-ben kétszer üzi el Várad alul Rákóczy vezérét, Rabutin császári tábornok. Ez volt a váradi vár utolsó ostroma.

1711-ben megkötik a szatmári békét. A kurucz lobogók Bécsbe kerülnek. A kuruczok meghódolnak s II. Rákóczy Ferencz édesanyja: Zrinyi Ilona sirjához Rodostóba megy.

1741-ben hangzik fel a *«vitam et Sangvinem»* stb. A talpraállt sereg mindenütt győz. Magyar testőrséget alakít a hálás királynő magyar ifjakkól. Az országnak iskolákat (Várad-újvárosi róm. kath. mai közs. iskola) tengeri kikötőt (Fiume) ad.

1789-ben kiüt a francia forradalom. XVI. Lajos feje lehull. A *«Liberté Egalité Fraternité»* hármas jelszava keresztül-kasul harsogja Európát. Megmozdul a nép; meginganak a trónok.

1809-ben a magyar népet új királyválasztásra hívja fel a Bécszet elfoglalt s Győrre eljutott Napoléon.

A magyar nép nemesi felkelést rendez. Szittyavitézeink gyűlnek Győr alá. Bár megvakja őket Napoleon; bár újra felhangzik az új királyválasztás ígérete: a magyar nép a benne rejlt *csodás őserő* tanácsát követve, hű marad királyához.

1825-ben vette kezdetét egy új élet. Kazinczy Ferencz, Széchenyi István, Deák Ferencz a költészet, az ipar, tudomány és békés haladás útjához rakták a követ, mely munkában követte őket a nemzet színe-java.

Megnyitották a Nemzeti Színházat. Széchenyi Ferencz a Nemzeti Múzeumnak adja gazdag könyvtárát, régiségeit.

A Dunán végig halad az első gőzhajó.

V. Ferdinánd magyar nyelven üdvözli az 1847—48-iki országgyűlést; — oly jelenségek, a melyek után nem csoda, ha *«talpra állt sok honvéd század s a honvédek úgy kizdöttek, mint ha csupán err' az évre szülte volna három század»*

A nagyváradi várnak ez volt még egy — tán legvégső — harci szereplése.

Cyndert gyártották a falai közt; ócska, sérült fegyvereket javítottak, a honvédek számára.

1850-ben már *«Castel»*, kaszárnya gyanánt szerepel.

Kapui előtt a baka sóhajt, midőn mint ujoncz oda belép! Három év mulva? vidáman lépeget falai körül, mit sem tudva arról, hogy mi volt hajdan e vár?

Ha hiba fordult eme nagy örömmel összegyűjtött évszámok közé s valaki e hibát majd észreveszi: hajszálnyit sem rettegek a kárhoztástól, mert hiszen épen az a czélom, hogy a kik e nagy eseményeket *jobban tudják*, hozzák köztudomásra azokat, szebben, jobban!

Ismeretlen előttem a nagyváradi gör. kath. püspökség alapításának 1775-től kezdődő története is. Nem ismerem ama kedvezményeket, a melyeket Mátyás király a felégetett, újra felépült s boldoggá tett Váradnak adott.

Valamikor olvastam, hogy a várból körmenetre induló papságot (talán 1556-ban Báthory Endre által kiküldött) egy őrmester s a vele volt katonaság kardélre bányta s a főbb papok közül egy, megmenekülve, később a református hitre tért.

Ily hézagossal tudással, nem akarom én, a már meglevő történelmi műveket *fölülmulni!* Egyszerű tarlózás a szándékom, csupán azért, hogy *Nagyvárad gyermeke, ne menjen el a vár ócska falai mellett a nélkül, hogy: — itt születve — annak multjáról emlékezni, szólni se bírjon!*

Egy második földrendést 1831-re s 1834-re is teszsek, a közeli fürdőket is említő írók! Ha ilyenek felemlíése által, módot nem nyujtunk a *helysebitésre*: elrepül az idők hajója a hibák fölött, s hovatovább mindig nehezebbé válik azok helyreigazítása.

En magam, ki fogékony lélekkel, *de kevés tudással*, lépkedtem 27 éven át, e várak körül, ma már olvasni vélem a bástyák falán eszközölt és élesen kivethető foldozásokból, *az ezer éven át végig húzódó, építés, rombolás javulás* időszakát.

Leintik szándékomat? Kinevetik vakmerőségemet? Nem baj? Nem akarok én az Olympusra jutni!

Azt óhajtom, hogy amit a nagyok tudnak, összegyűjtve, feljuttva, kikerüljön az utczára! *Legyen belőle közvagyon*, legyen az a multra, *sőt talán a jövőre is*, kisugárzó fény!

Az utczára tett mécs jobban világít a közjóra, mint a gazdag gyártelepek, paloták, *elrejtett villanyfénye!*

Aki engem megért, az a szándékomat előbbviszi!

Rátkay József.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnep d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Szept. 6. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.
Szept. 6. Az orvos-szövetség rendkívüli közgyűlése d. u. 5 órakor a jogakadémia épületében.
Szept. 8. A hegyi választmány ülése d. e. fél 11 órakor a városházán.
Szept. 8. Hegyközségi választmányi ülés.
Szept. 9. A lelencház megnyitó ünnepélye.
Szept. 13. Városi közgyűlés.
Szept. 19. Meggyegylés.
Szept. 23. Az iparos ifjak szüreti mulatsága a Sasban.

* A második évforduló. Két évvel ezelőtt, egy borus őszi napon röpitette világgá a táviró a borzalmas hirt, hogy *Erzsébet* királynét egy nyomorult ember meggyilkolta. Akkor mély gyászba borult az ország és hangos zokogással siratta mindenki a legjobb királyné halálát. És ha azóta idők multával a fájdalom csillapult is, a fájó emlékezet él. Szeptember 10-én lesz két esztendeje, hogy a borzalmas csapás érte a királyt és hű magyar nemzetét és e napon mindenütt az országban gyászisteniszteleteket tartanak. És ott, hol örök álmát aluszsza a mi nagyasszonyunk — a bécsi kapuczinusok templomában, Erzsébet gyászemlékünnepe, requiem

lesz délelőtt 10 órakor, amelyen Ő Felsége a király is jelen lesz.

* **A bibornok hazaérkezése.** Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök Ő Eminentiaja a fővárosból, hol két napot töltött, a tegnapi déli gyorsvonattal hazaérkezett.

* **Papszentelés.** Folyó hó 14., 15., 16. és 18. napjain a püspöki funtiók egyik legszebbikét fogja végezni dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök Ő Eminentiaja, ki ekkor fogja papokká szentelni egyházmegyéjének ifju levitáit. Szeptember 14-én a kisebb egyházi rendeket, 15-én a subdiaconatust, 16-án a diaconatust adja fel nekik a bibornok-püspök (e három napon a püspöki rezidentia kápolnájában végzik a szertartásokat), 16-án pedig — reggel 7 órakor a székesegyházban — áldozó papokká szenteli őket. Ez alkalommal ötven lesznek a felszentelendők: *Lestyán* Adorján diaconus, ki az innsbrucki egyetemen készült a doctorátusra, *Brém* Lőrincz, *Dérczy* István, *Knecht* János és *Tóth* Lajos végzett theologusok, kik közül az utóbbi nagyon fiatal lévén, csak a subdiaconatust fogja felvenni.

* **Bérmálások az egyházmegyében.** Pünkösöd után a bibornok-püspök Ő Eminentiaja a Nagyváradi körüli községekben elkezdette a bérmálásokat, de azoknak egyrésze az őszre maradt. Ez alkalommal a bérmálások végzésére dr. *Belopotoczky* Kálmán tábori püspök, nagyváradi püspököt kérte fel Ő Eminentiaja. A bérmálások sorrendje a következő: Szeptember 22-én délután fél 5 órakor az alföldi vonattal indul a tábori püspök *Csabára*, hol 23-án lesz a bérmálás, 24-én *Békésen*, 25-én *Mező-Berényben*, 26-án *Gyomán* folytatja a bérmálást, 27-én *Endrődön* a fiukat, 28-án ugyanott a leányokat bérmálja meg, 29-én visszautazik Nagyváradra, honnét 30-án kocsin *Tóttelekre* megy, hol a csatári és tótteleki gyermekek megbérmálásával véget ér a bérmaut s délben visszaérkezik Nagyváradra.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyváradi város közigazgatási bizottsága ma, csütörtökön délután 3 órakor tartja rendes havi ülését.

* **Katonáink itthon.** Tegnap fél 1-kor ért a 37. és 39. gyalogezred Nagyváradra. Hangos zeneszóval vonultak be a Gilányi-soron, aztán a nagypiaczon kétfelé váltak. A 37. ezred bekanyarodott a Várkapu-utcán a várba, a hol felállottak a vár udvarán. Az ezredes imához vezényelt, azután helyére vitték a zászlót, melynek az egész ezred tisztelgett. Ezzel forma szerint véget ért a nagy gyakorlat s délután már csak úgy hemzsegték a szabadságos bakák a vár környékén, cibil nadrágban, cipőben, pörge kalapban, de azért katonás extra-bluzbau. A 39. gyalogezred tovább ment a Zöldfa-utcán át, hogy Nagyváradon egy napot pihenjen. Ma folytatják utjukat Debreczenbe, a hová holnap vagy holnapután vonulnak be. Mind a két ezred kitűnő erőben és kedvben érkezett meg, a mint hogy nem is lehet másképp két ilyen derék magyar ezrednél. Ugyancsak tegnap érkeztek meg huszáraink is, szintén a legjobb hangulatban. Most hát, a kik nagyon érezték a katonatisztek hiányát a korzón és a társaságban, még csak a honvéd-atillák után buslakodhatnak.

* **Tűz a Nagytemető-utcán.** A Nagytemető-utcán tegnap délután nagy riadalom volt. Egy ház kéménye gyuladt ki s a kicsapódó lángok már a házat is fenyegették, a mikor az összefutott szomszédság a tüzet eloltotta. Mire a tűzoltóság kivonult, a tüzet eloltották s hál' Istennek nem akadt dolguk.

* **Alkotmányos élet a jogakadémián.** Nagy sürgés-forgás van a jogakadémián. A jogász ifjuság még be sem iratkozott s már is lázasan folyik a korteskedés. Ki lesz az elnök az önképzőkörben s kicsoda a segélyegyletben? Most ez a kérdés! Az eddigi jelek után itélve, az önképzőkör elnöke *Ormay* Lajos joghallgató lesz, a kit erre a tisztre a jogászfifuság *egyhangulag* óhajt. — A segélyegyleti elnökségre két joghallgató pályázik: *Knapp* Lajos, kinek a hívei már eddig is többségben vannak és *Sebő* Mihály, kinek a pártja szintén erősen működik. — A *Knapp*-párt hívei piros tollat viselnek s a korteskedés erről a részről ugyancsak folyik. Pártvezérei erősen dolgoznak. — Olyanforma ez, mint a képviselő választás. Még kortes nótája is van a *Knapp*-pártnak, melyet hívei már tegnap dalolgattak. Az érdekes nótát ime közöljük:

Hej de puczos, jajde rangos az én rózsám kalapja,
Vérpiros toll, hetykén lengő zöld levél is van rajta.
Zöld levélre arannyal van pingálva
Knapp Lajosnak messze földön nincs párja.

Knapp Lajos pártja f. hó 7-én pénteken este a *Schüch*-féle vendéglőben pártvacsorát tart, melyre minden párttag hivatalos.

* **Eljegyzés.** *Györffy* László tekintélyes biharmegyei birtokos bájos és művelt leányát *Karolint*, eljegyezte *Kövesdy* Lajos köztisztviselő.

* **A színház építése.** A színház építésére felügyelő bizottság tegnap délelőtt ülést tartott a helyszínen, a melyet főképen azért hívott össze *Komlóssy* József gazdasági tanácsos, hogy a színház előtti Bémer-tér kövezésének magasságát több szakértő kifogásolta. A színház előtt ugyanis egész domb lett volna, ha a megkezdett kövezési magasság szerint vizik keresztül a tér kövezését. Mivel azonban ehhez a kérdéshez a bizottság laikus tagjai nem szólhatnak szakszerűen hozzá, a szakértő tagokra bízta a kérdés elintézését, akik délután meg is határozták a kövezés színmagasságát. — A bizottság délelőtt még néhány más ügyet is tárgyalt. Így szükségesnek mondta ki a bizottság, hogy az összes ülő helyek is számozva legyenek. — A diszletraktárnak a szomszédos telek felőli ablakait rostélylyal és vastáblákkal látják el. — Bejelentette a mérnök a bizottságnak, hogy a villamos világítás belső berendezése, valamint a vízvezetési telepnél feállítandó áramszolgáltató telep munkálatai késedelmet szenvednek s a kikötött időre nem lesznek készen. Ha ebből bármi hátrány származik a színházra, vagy a városra, a kikötött penalet levonják a vállalkozók követeléséből. Megnyugtatóul azonban közölhetjük, hogy a színház megnyitására ebből semmi hátrány nem származik, mert az egész berendezés még e hó folyamán okvetlen készen lesz. Itt csak a kikötött határidő he nem tartásáról van szó.

* **Embortelen anya.** Különös eset foglalkoztatja most a szabaddai törvényszék vizsgálóbíróját. Egy lelketlen anyáról van szó, aki nyugodtan nézte végig leánya kinlódását és haláluságát, a nélkül, hogy segítséget nyújtott volna neki. *Vujkovic* Lámics Lajos vasutteleki földmives a farsangban lépett házasságra a feleségével. A házastársak eleinte jól éltek együtt, később azonban elhidegültek egymástól s állandó lett köztük a civódás. Az asszony sem tudott ezzel az életmóddal kibékülni: otthagya az urát és elköltözött az anyjához. Ott azonban még rosszabb sors várt rá. Anyja nem akarta megtűrni otthon s folyton zavarta vissza a férjéhez, a férj pedig ütötte-verte szegény asszonyt. E napokban is félholtra v. rve menekült a szegény asszony haza a szülei házhoz, hol édes anyja szidalmakkal fogadta. Az asszony elkeseredésében 5 csomag gyufát oldott fel

vizben s megitta. Daczára annak, hogy az asszony óráról-órára rosszabbul lett s közben segítségért is könyörgött, anyja rá sem hederített, hanem hagyta kinlódni s orvosért csak akkor küldött, amikor már meghalt. Az előhívott orvos jelentést tett az esetről s mivel az elhalt testvére bevallotta, hogy édes anyja hanyagsága és rosszlelkűsége idézte elő a halált, a vizsgálóbíró a köszívű anyát letartóztatta és bekísérte a törvényszékhez.

* **Egy leégett község kérése.** Iszonyu tűzvész pusztított Szőlnek-Dobokamegye egy kisdud községében. Nagy-Lóznán. A tűz gondatlanságból keletkezett s 20 házat és 57 melléképületet pusztított el; azonkívül sok gabona és állat esett a tűz martalékául. A vármegye alispánja átiratban kérte fel Biharvármegyét és Nagyváradi városát, hogy a koldusbotra jutott szegény lakosság felszegélyezésére gyűjtést indítsanak.

* **Helyreigazítás.** A lapokban közölve lett a nagyváradi új színház páholy bérlőinek névsora s ezek között volt említve dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok is, mint bérlő. Illetékes helyről vett információink szerint ez nem felel meg a valóságnak s csak tévedésen alapul.

* **A szultán jubileuma.** Konstantinápolyból jelentik, hogy a szultán a fejedelmektől értékes ajándékokat kapott. Vilmos császár, a már felállított kuton kívül egy egész láda pompás aquarellrajzot, a czár egy jázpizba vésett remek órát küldött, melynek számaikat nagy gyémántok és rubinok jelzik, míg a tartó smaragdokkal van ékítve, *Loubet* elnök értékes gobelineket és *Sévrevázakat* ajándékozott a szultánnak.

* **Ő nagysága panasza.** A VIII. kerületi kapitányságon történt. Megjelent egy csinos asszony, aki azonban már nem éppen fiatal. Ruhája kaczer, szeme mosolygós, vakítóan fehér foga van.

— Parancsol, nagyságos asszonyom? — kérdezte tőle a rendőrtisztviselő.

— Panaszom van a cselédemre.

— Lopott?

— Igen. Tartóztassa te.

— Majd megidézjük.

Az asszony lediktálta a czimét, aztán megkérdezte, hogy megvárhatja-e, a míg a cselédet behozzák.

— Hogyne, társasága csak kellemes lehet nekem.

— Köszönöm a bókot.

A rendőrtisztviselő egy óra hosszáig udvarolt az asszonynak s már a szerelmi vallomásnál tartott, amikor megérkezett a siró-rivó cseléd.

— Most mondja meg édesem, pardon nagyságos asszonyom, mit lopott ez a leány!

Az asszony nem felelt, látszott hogy zavarba jött.

— Nos?

— Azt hiszem, mellékes . . .

— Okvetlenül szükséges tudnunk.

— Nem . . . nem mondom meg . . . nem mondhatom meg.

— Akkor sajnálom, de nem büntethetem meg a leányt. Visszavonja a panaszát?

— Vissza.

Az asszony sietve elbucszott. A cseléd már nem sirt, hanem kaczagott.

— Miért nevet? — kérdezte tőle szigoruan a rendőrtiszt.

— Tudja-e, mije tünt el a nagyságának?

— Mije?

— Az egyik fogsora.

A rendőrtisztviselő erre szintén kaczagott s visszavont magában minden bókot, amit a kaczer asszony fülébe sugott.

* **Urbéresék elutasított kérelme.** Furta község határában az urbéri rendezéskor különböző helyeken 224 holdat, mint hasznavehetetlen kiosztottak. Ezen területet azonban időközben ármentesítették s így most igen jó termőföld. *Herczeg* János, Furta község főbírója, mint a községi volt urbéresék képviselője, kérte, hogy ezen területet most az arra jogosultak

között oszszák fel. A földmivvelésügyi miniszter azonban a kérelmet nem teljesítette, mert az 1894. évi XII. törvényzikk végrehajtása tárgyában kiadott utasításban előírt feltételek nem igazoltattak. Az összes iratokat további szabályszerű eljárás végett visszaküldte a miniszter Biharvármegye alispánjához.

* **Uj magyar állampolgár.** A belügyminiszter értesítette Biharvármegye alispánját, hogy Véghe Ferencz-Krajovai (Biharvármegye) lakos belépett illetve visszalépett a magyar állam kötelékébe.

* **Elhunyt matróna.** Részvétel értesülünk egy derék matróna haláláról. Özvegy Varga Sámuelné szül. Ember Anna, néhai Ember Emánuel testvére tegnap reggel elhunyt. Temegetése holnap délelőtt lesz. A családi gyászjelentés a következő:

Ember József m. kir. honvéd-hadbiztos, Tivadar, Manó, Margit, Antal és Anna, valamint öz. Ember Emánuelné szül. Buzáth Róza, a többi rokonok nevében is, fájdalmas szívvvel tudatják forrón szeretett nagynénjök, illetve a jó sógornő özvegy Varga Sámuelné, szül. Ember Annának folyó évi szeptember hó 5-én reggel háromnegyed 7 órakor, három heti súlyos szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után, életének 72-ik évében történt elhunytát. A megboldogult hült teteme f. hó 7-én d. e. fél 10 órakor fog a Kolozsvári-utca 219. számú gyászházánál beszenteltetni és a v.-velencei r. kath. plebánia-templomban bemutatandó egésztestű szent mise-áldozat után a v.-velencei róm. kath. temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai és ismerősei fájdalmas szívvvel meghívotnak. Nagyvárad, 1900. szept. 5. Béke lengjen porai felett.

* **A bűnös szerelem vége.** Ozv. Bara Gáborné másodszer ment férjhez a nálánál jóval idősebb Szedlák Péter abdódi jómódu szőlősgazdához. A menyecske alig hogy Szedlák házához került, csakhamar szemet vetett mostoha fiára, Szedlák Ambrusra, ki legcsinosabb legény volt a faluban. Ellátta pénzzel úgy, hogy a legénynek nem kellett többé a munka, eldobta a kaszát kapát és folyton korcsmázott. Lassanként aztán egész elbódította Szedlák Ambrusnak a fejét a szeszes ital meg a mostoha anyjának a nézése, ölelése és a fiu az apját, az öreg Szedlákot is sanyargatta. Ha nem adott neki pénzt az öreg, a garáza fiu nem egyszer tettlegeségre is vetemedett: ütötte-verte az apját. Az idén aztán beköltözött a nyomor az öreg Szedlák hajlékába is. Gyümölcs nem termett, nem tudtak miből pénzt szerezni s emiatt a korhely legénynek sem jutott a korcsmára. Pedig annak pénz kellett. E hó 2-án korcsmázni akart a legény, de hiába követelt, sem a mostohája, sem pedig apja nem tudtak pénzt adni s emiatt heves jelenet játszódott le a családban. A fiu nagy káromkodva ment el este hazulról, az öreg pedig kiment az istállóba aludni. Másnap reggel Szedlák Péternét meggyilkolva találták az ágyában. A láda fel volt törve s a szobában volt értékesebb tárgyak hiányoztak. A gyanu mindjárt a fiura esett, a kit hosszas keresés után meg is találtak. A legény bevallotta, hogy ő gyilkolta meg a mostoháját, mert nem akart neki pénzt adni. A meggyilkolt mostoha füléből hiányzott a fülbevalója is: ezt is a gyilkos szakitotta ki a füléből és még azon éjjel elajándékozta egy rossz hírű leánynak. A gyilkos legényt bekisérték a törvényszékhez.

* **Egy derék ember halála.** Kolozsvárról írják, hogy Girsik János nyug. miniszteri osztálytanácsos, erdőigazgató, tegnap reggel 3 órakor meghalt 83 éves korában. A megboldogult 52 évig szolgált az állami erdészettel, mint az erdélyi részek erdőigazgatója és az erdők apólasa, szakszerű kihasználása, jövedelmezővé tétele körül rendkívül szép eredményeket ért el.

A magyarosodás előmozdításán kiváló sikerrel munkálkodott úgy Marosban, mint Szatmár vármegyében. 1876-tól egészen nyugdíjazásáig az erdélyi részeken volt alkalmazva. A szabadságharcot mint nemzetőr küzdötte végig. Marosban a határszéli oroszokból szerzett nemzetőrséget. A társaséletben is tevékeny szerepet játszott. Nagybanyán lövészegyletet, Kolozsvárt társaskört alakított, elnöke volt a kolozsvári körnek, a jelenlegi nemzeti kaszinónak igazgatója és tagja a városi szepítő-egyletnek. Több évi fáradozással berendezte és széppé tette az Emke-téren lévő parkot. Rudolf trónörökös görgényi vadászatain, mint az államerdők igazgatója mindig részt vett. Görgényben, a Rákóczy-hegyen Stefánia trónörökösne számára pavillont, Alsó-Fancsalban pedig pisztrángtenyésztést létesített.

* **A megzavart multság.** Nagyhalmágyon a román ifjuság tegnap este műkedvelő előadást rendezett, melyre a környék lakossága is megjelent. Az előadás javában folyt, mikor a nyári kerthelyiségbe egy veszett kutya berontott és vagy öt embert megmárt. Óriási riadalom támadt s a nagy zavarban sikerült a garázdálkodó veszett kutyát agyonütni. A megmárt egyéneket már felszállították a budapesti Pasteur-intézetbe, a hol gondos gyógykezelés alá kerülnek.

* **Névváltoztatások.** Eichenvald Bernát nagyvárad lakos vezetéknévén Erdélyi-re — kiskoru Friedmann Jenő vezetéknévén szintén Erdélyi-re változtatását a belügyminiszter megengedte.

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő távirataink szólnak:

Peking környékének képe.

Pétevár, szeptember 5. (S. t. t.) A vezérkarhoz érkezett jelentések szerint Lenevics tábornok augusztus 9-iki kelettel azt jelentette, hogy arra a hirre, hogy a császári kastély déli parkjában boxerek és kínai katonák vannak, aug. 8-án rekognoszkálást rendelt el, a melyet a szövetséges orosz, japán, amerikai és angol csapatoknak egy különítménye hajtott végre. A csapatok 18 versztnyi vonalon bejárták az egész parkot, de senkit sem találtak. Hire járt, hogy a kínai csapatok és a boxerek elmenekültek. A szövetségesek különítménye a parkban töltötte az éjszakát. Másnap a kozákok járták be a park déli oldalát, de szintén senkit sem találtak. A vasut Peking környékén teljesen el van pusztítva. Az összes vasuti szekereket, még a gőzmozdonyokat is elpusztították. A vasut helyreállítását két oldalról kezdték meg. A Pieho folyó apad, a hajózás egyre nehezebbé válik. A tiencin-pekingsi vasutat Jangcunig helyreállították, Jangcunnál pedig hidat építenek. A loszui állomásig az ut és sok hid teljesen el van pusztítva. Jangcuntól Pekingig egészen ujra kell megépíteni a vonalakat. A szükséges anyagokat Sanghaiból hozzadják. Intézkedéseket tettek az ellopott anyagok visszaszerzésére, a mire jutalmakat tűztek ki.

Miért nem tárgyalnak a hatalmak?

London, szeptember 5. (Saját tud. távirata. A londoni kínai követ kijelentése szerint Li-Hung-Csang megbízatása ellen nem lehet kifogást tenni, mert a kezei közt lévő megbízó levél a császár és a császárné aláírásával van ellátva. Ugyanilyen megbízatása volt Li-Hung-Csangnak akkor is, midőn Japánnal a békét megkötötte. A kínai követ azt hiszi, hogy

a hatalmak azért nem akarnak tárgyalni Li-Hung-Csanggal, mert nem akarják a békét és Kinát fel akarják darabolni, vagy pedig, hogy a hatalmak között nagy ellentétek merültek fel a kínai kérdés megoldása tekintetében.

Amerika álláspontja.

New-York, szept. 5. (Saját tud. táv.) A »Sun« jelenti, hogy a washingtoni kormány az orosz javaslatot még egyáltalában nem fogadta el, sőt inkább arra törekszik, hogy a szövetségesek egyelőre Pekingben maradjanak. Amerika csak akkor vonná vissza csapatait, ha ebben valamely más hatalom megelőzi.

London, szept. 5. (Saját tud. távirata.)

A Daily Newsnek táviratozzák Sanghaiból, hogy az odavaló francia és amerikai konzul, továbbá Rockhill amerikai különbiztos határozottan csatlakozik azokhoz, a kik ellenzik, hogy Pekinget most kiürítsék.

Mit akar Oroszország?

Sanghai, szept. 5. (Saját tud. táv.) Az itt megjelenő angol lapok azt a szenzációs hirt közlik, hogy Oroszország titokban felajánlotta Németországnak Tesili és Shantung tartományokat, míg egész Mandzsuoországot Mucsuaúnnal együtt magának tartaná meg.

London, szept. 5. (Saját tud. táv.)

A Standardnak jelentik Washingtonból, hogy ott egész nyíltan fejezik ki azt a gyanut, hogy Li-Hung-Csang egész Mandzsuoországot ajánlotta föl Oroszországnak arra az esetre, ha kedvező békefeltételeket biztosít neki.

Kinában beszüntették az ellenségeskedést.

Washington, szept. 5. (Saj. tud. táv.) A hadügyminiszterium Chaffee tábornoknak egy megcsonkítva érkezett táviratát közli, a mely szerint Kinában tényleg beszüntették az ellenségeskedést. Az összekötő vonalak mentén sehol sem láttak kínai csapatokat. Kína körülbelül 50.000 főnyi rendes katonasággal rendelkezik. Chaffee Amerika részéről 5000 embert elegendőnek tart. A csapatok Kinában maradnak, sátrakban kell telelniök. A folyónak nincs elég vize, a vasut nem fog kiépülni a folyó befagyása előtt.

Japánok a hatalmakkal.

London, szept. 5. (Saját tud. táv.) A Timesnek jelentik Tokióból, hogy a japán kormány Peking kiürítése kérdésében eltökélt hiva a hatalmak koncertjének és csatlakozni fog ahhoz a politikához, amelyet a hatalmak többsége helyesnek tart. Ugyanennek a lapnak jelentik Sanghaiból, hogy az odavaló angol, német és amerikai egyesületek választmányai közös gyűlésen elhatározták, hogy felszólalnak Peking kiürítése és annak az uralomnak a visszaállítása ellen, a mely közvetlenül felelős a legutóbbi vérontásokért.

A császár békét akar.

London, szeptember 5. (Saját tud. táv.) A Times-nak jelentik Sanghaiból: Egy augusztus 19-én kelt ediktumban azt mondja a kínai császár, hogy kötelességének tartja, hogy a szövetségesek közeledésére való tekintettel teljesítse a régens-császárné kívánságát és elkísérje

öt nyugatra, miután Junglu-nak, Csantung-nak és Cungcsi-nak megparancsolta, hogy Pekingben maradjanak és tovább kormányozzanak, Li-Hung-Csang-ot pedig utasítsák, hogy minden erejével igyekezzen tárgyalásba bocsátkozni a hatalmasságokkal. Egy augusztus 20-án kelt ediktum elrendeli a főbb pekingi hivatalnokoknak Tei-Jüen-Fuba való áthelyezését és megparancsolja az alkirályoknak és a kormánynak, hogy az alájok rendelt területeket segítsék. A jangcevolgyi alkirályoknak megparancsolja a rendelet, hogy a hittérítőket és kereskedőket tovább is támogassák.

EGYESÜLETEK

Az orvosok gyűlése.

A »Biharmegyei Orvos-Gyógyszerész és Természettudományi Egyesület«, szeptember 5-én tartotta a szünet utáni első szakülését.

Konrád Márk dr. kir. tanácsos elnöklete alatt jelen voltak: Berkovits Miklós dr. alelnök, Edelmann Menyhért dr. titkár, Mayer László dr. jegyző, Baróthy Ákos dr., Grósz Albert dr., Fráter Imre dr., Kutiák Agoston dr., Konrád Béla dr., Nemes Aron dr., Fisch Aron dr., Gerő Sándor dr., Meer Samu dr., Waldmann Béla dr., Steiner Benő dr., Halász dr. ezredorvos, Rácz Miksa dr., Rácz Ödön dr., Rudnai Imre dr., Nyíry György, Sternthal N., Popovics Miklós és Winkler Lajos.

Az elnök szívélyesen üdvözölte a nagy számmal megjelent tagokat, azon óhajással, hogy a nyári szünet után újult erővel és régi buzgalommal fogják az egyesületi munkát folytatni.

A mult szakülés jegyzőkönyvét egyhangulag tudomásul vették.

A Fehér Kereszt-egyesület elnökségének meghívását az e hó 9-iki ünnepély megnyitására a szakülés köszönettel fogadta s az küldöttségileg képviseltetni magát. A küldöttség tagjai: Konrád Márk dr. elnök vezetése alatt Berkovits Miklós alelnök, Edelmann Menyhért, Mayer László, Baróthy Ákos és Fráter Imre. Azonkívül felkérte az elnök a szakülés összes tagjait a megjelenésre.

Ezután következtek az előadások, illetőleg a betegbemutatók.

Fráter Imre dr. Biharmegye közpórházának igazgató-orvosa két beteg mutatót be; mindkettőn sikerült műtétet végezni s a betegség lefolyását szakszerűen ismertette. Az egyik álkapocsi merevségben szenvedett, a másik súlyos lábfejében.

Konrád Béla dr. egy általa már régebben ismertett kóros lefolyásáról számolt be; Rácz Ödön dr. pedig a helybeli m. kir. bábaképezdeben előfordult szülészeti esetekről referált, melyeknél az újban feltalált segédeszközök alkalmazását ismertette.

A szakülés, az előadóknak köszönetet mondott. A város közegészségügyi állapotára vonatkozó főorvosi jelentést örvendetes tudomásul vették, a mennyiben az jobb közegészségügyi viszonyokat konstataált, mint az előbbi hónapokban.

Uj tagul, a szakülés egyhangulag felvette Kunwald Antal dr. pecze-szlósi orvostudort.

IRODALOM.

Magyarország és a zsidóság. Petrássevich Géza, a jeles katolikus hírlapíró ily című nagyszabású munkájának immár megjelent a második kiadása. Irodalmunkban valóban ritka

jelenség, ha egy tudományos színvonalon álló műből rövid idő alatt új kiadást kell rendezni. Ez bizonyítja, hogy Petrássevich műve mily alaposan van megírva. És tény, hogy aki a zsidókérdéssel komolyan és behatóan akar megismerkedni, bele akar hatolni a zsidó nép jellemébe, ismerni akarja történetét, vallását és pszichikumát, egyszóval egész lényegét, aki a maga elrettentő valójában akarja megismerni a zsidóság befolyását Magyarország közgazdasági, kulturális és társadalmi életére, az olvassa el e könyvet. A második kiadás ára is csak 3 korona. Kapható a Szent Gellért katolikus műintézet könyvkiadóhivatalában, Budapesten, (VIII. Práter-utca 44) nemkülönben minden hazai könyvkereskedésben.

Falusi Tűzhelyek czimen egyik ismert népies írónk, Bodnár Gáspár tanítóképző tanár egy vaskos elbeszélés kötetet adott ki. Bodnár zamatos, magyaros stílusával a közélet főbb kérdéseit szövi vonzóan egyes elbeszélésekbe s így akarja a népet erkölcsösségre, jellemességre és hazafiasságra szoktatni. Czéljának elérésére a legalkalmasabb eszközt alkalmazza, magát a népet szóllaltatja meg. Szerző manapság ez irányban egészen eredeti és ugyszólván önálló munkásságot fejt ki s fiatalabb íróink közül többen követhetnék. Az elbeszélésekben szinte érezhető a nép szíverése, eszejárása, eszemenete. A követválasztás izgalmában összekocczant kortescsoportok, ősi szokását, gubáját szegénylő községi bíró, a pletykázó asszony-népség, összeveszt házastársak, a szegény földművelő úrrá lett fiatal, az elaggott földműves, a strájkoló munkások, a munkáról hazatérő munkás ember, a szüretelő, a bucsuzó ujonczok, a babonás falusiak és a vádaskodó banya, mintha csak valóban előttünk állnának. A műveltebb körök is élvezettel olvashatják eme elbeszéléseket s soha jobbat nem tehetnek, mintha az érdemes népet e kötettel megajándékozzák. Példányonként egy koronáért kapható a szerzőnél Szatmáron.

Igazságszolgáltatás.

A kaszinó becsületbirai a járás-bíró előtt.

Aldássy Imre évek óta elkeseredett harcot folytat az athetikai-klub tagjaival. Ezen harcnak egyik frázisa volt, hogy Aldássy nrk lovagias afferja támadt Mészáros Tiborral, az elhunyt emberbarátnak: Mészáros Károlynak fiával.

A lovagias ügy tárgyalása folyamán Mészáros Tibor megtagadta az elégtétel adást Aldássytól s az ügy elintézését becsületbíró dntésére bizta.

A becsületbíró a Nemzeti Kaszinó tagjai sorából alakult meg, Halassy Pál lovassági vezérőrnagy elnöklete alatt.

Ez a becsületbíró egy szótöbbséggel kimondta azt, hogy Aldássy nem követelhet fegyveres elégtételt Mészáros Tibortól s hogy Mészáros Tibor nem köteles s nem tartozik fegyveres elégtételt adni Aldássy Imrének, egyszóval a határozat Aldássyra nézve diszkvalifikáló volt.

Aldássy azonban megtudta, hogy Mészáros Tibor egyik becsületbirája állítólag tartozott Mészáros családjának 5690 forinttal s így érdekeltiségi viszonyok látszata forog fenn.

A már letárgyalt becsületbírósi ügyet erre a IV. hadosztály tüzérezred becsületbíró-ságának döntése alá bocsátotta. Ez a becsületbíró ki is mondta egyhangulag, hogy az első becsületbíró határozatában megállapított párbajképtelenség esete nem forog fenn Aldássyra nézve.

A tüzér-ezred becsületbíró-ságának ezen döntését megerősítette Lobkovitz herceg hadtestparancsnok is.

Aldássy ezen újabb rehabilitáló becsületbirói nyilatkozat vétele után sietett, hogy magának régi ellenfeleivel szemben fegyveres elégtételt vegyen. — Ezek között volt Mészáros Tibor is, a kit szintén provokáltatott. Mészáros azonban újból kijelentette, hogy ő Aldássyt most is diszkvalifikált embernek tartja s nem ad neki elégtételt. Ezt a véleményét levélileg is közölte Aldássy egyik segédjével, Dessewffy László nagykáptai földbirtokossal.

Aldássy ezen levél alapján becsületsértés és rágalalmazás miatt jelentette fel régi ellenfelét a büntető járásbírósnál.

Tegnap volt ebben az ügyben a tárgyalás Szilva Géza büntető aljárásbíró előtt.

Elején a tárgyalásnak magánpanaszos azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a hozandó bírói ítélet három lapban az elítélendő panaszolt költségére közzététessék.

Beztika dr. azt Mészáros Tibor vádolt nevében elfogadja feltételül, s már most megjegyzi, hogy az inkrimált levélben becsületsértő kifejezés nincsen, mert az tény, a mit állított Mészáros Tibor, t. i. hogy Aldássyt egy becsületbíró diszkvalifikálta, megfelel a valóságnak.

Panaszos természetesen tagadta, hogy őt valaha becsületbíró diszkvalifikálta volna. A vádolt által levelében említett becsületbíró-ságot miután annak egyik tagja érdekelt volt, nem fogadja el annak.

Az újabb tanúk kihallgatása végett a tárgyalást szept. 19-re elhalasztották.

A nagyváradi kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: Bócz Géza.

2135 Don Stefán és társai — Csora Floriáné — részben megsemmisítve.

2136 Sztojka Józsefné — Nessel Anna — megsemmisítve.

1366 Mikó Mihály és társai hagyatéki ügye — helybenhagyva.

1386 Czaró Mihály hagyatéki ügye — helybenhagyva.

1443 Csiszár Józsefné hagyatéki ügye — megváltoztatva.

1567 Mihucz Tódor hagyatéki ügye — feloldva.

2419 Czibula Mihály hagyatéki ügye — helybenhagyva.

Előadó: Lehoczky Lajos.

103 Lisztes András — Karácsony András és társa — helybenhagyva.

1398 Volf Péter — Molnár Flórián — megváltoztatva.

2027 Schwartz Bertalan és társa — Schwartz Ferencz — megváltoztatva.

Előadó: Dr. Imrik Péter.

1502 Szilvá Elemér — Magyar Mihály és társai — részben megváltoztatva.

1575 Báró Vodiáner-féle árvaházi pénzalap — Szász Pál és társai — feloldva.

1613 Pierre Vock cég — Mezey Mihály — megváltoztatva.

1929 Veiszberger Lipót — Molik János és társai — helybenhagyva.

1943 Planér Dávid — gróf Buchstah Rozália — részben megváltoztatva.

MULATSAG.

Szüreti mulatság a »Fekete Sas«-ban. Mint értesülünk, az ipartestület ifjuságának önképző egylete az idén újból szüreti mulatságot rendez e hó 23-án. A műsor összeállítását már megkezdte a rendezőség.

TANUGY.

Tanév megnyitás a felső keresk. iskolában. Tegnap délelőtt 9 órakor volt a felső kereskedelmi iskolában az 1900—1901-ik tanév ünnepélyes megnyitása az intézet könyvtárméban, Reismann Mór, dr. Hoványi Géza, Markbreit Sándor iskolabizottsági tagok, a tanári kar jelenlétében. A tanévet dr. Kovács S. János, az intézet buzgó és jeles igazgatója nyitotta meg, magas színvonalon álló beszéddel, melyben megemlékezett arról, hogy ő maga és a tanári kar részéről mindent el fog követni, hogy megsemmisítse sokaknak azon balvéleményét, mintha a kereskedelmi iskolák általában u. n. »levelező csatornák« volnának, a hova már csak a középiskolákban nem boldogulók mennek tanulmányaikat folytatni, de ezen balvélemény téves, amennyiben épen a kereskedelmi pálya az, amelyen ebben a közgazdaság ujjászületésének századában kiváló szorgalommal és tudással boldogulni lehet. Végül kérte a tanári kar és ifjuság működésére Isten bőséges áldását s a tanévet megnyitottnak nyilvánította, azután felolvasták a rendszabályokat, mire az ünnepély véget ért. A rendes előadás ma, csütörtökön veszi kezdetét.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Francziából fordította: K-6.

VII.

37.

— Egy szóval, mondá, mikor Boislevant befejezte elbeszélését, az ügy most is csak annyira van, mint a legelső napon, mert a kit tartóztattak, az nem vétkes.

— Ugyvan, a vétkest pedig nem ismerjük.

— Ez esetben nem tudom, mit segíthetnék én itt.

— A balny-i békebíró ur fölfedezte az igazi bűnöst, ő majd leszívészes kutatása eredményét önnek elmondani s talán segítségére is lesz Balnyban.

Frémont ugyanazt elmondta a detektív előtt, a mit előzőleg Boislevantnek elbeszél. Bavrel szinte csodálkozva hallgatta.

— Tudja-e uram, szólt végre, hogy ezt magam sem tudtam volna jobban csinálni!

Frémont és Boislevant elmosolyodtak Bavrel önkénytelen felkiáltásán.

Ez után a vizsgáló bíró Frémont és a detektív jelenlétében megkezdte a tanuk kihallgatását. A vallomások mind megerősítették a békebíró állításait.

Mikor arra az asszonyra került a sor, ki Déolst az erdőben látta, Bavrel engedelmet kért, hogy egy kérdést tehessen.

— Négy óra volt akkor, mikor a vadorzóval találkoztam?

— Körülbelül annyi lehetett.

— Más senki sem volt az erdőben?

— De igen, pár perczel rá találkoztam Ledoux urral.

— Egyedül volt?

— Igen, a kuttyájával.

— Vajjon Déols láthatta-e őt?

— Nem tudom, messze voltak egymástól.

Bavrel Frémont-hoz fordult,

— Kié az az erdő?

— Községi vagyon, Ledoux ur kibérelte vadászatra.

— Tehát Déols a Ledoux területén vadászott. Köszönöm, csak ezt akartam tudni.

Végül még Jakobot hallgatták ki, a ki ismételte a békebírónak tett vallomását s rögtön szabad lábra helyezték. Bavrel megígérte, hogy másnap meglátogatja a békebíró Balnyban és megbeszéli a teendőket.

Három óra lehetett, mikor a szükséges formások befejeztével Jakob el hagyhatta börtönét. Teli tüdővel szívta az utca szabad levegőjét, mit oly sokáig kénytelen volt nélkülözni.

Nem messze onnan Frémont már várt reá. — Szegény fiu, gondolta magában, most milyen boldog s én kénytelen vagyok megzavarni örömet.

Átment az utca másik oldalára s gyöngén vállon érintette Jakobot.

— Örül a szabad levegőnek?

— Igen és csak önnek, az ön közbejvetelének köszönhetem; e nélkül Isten tudja meddig maradtam volna bezárva.

— A földög az, hogy kiszabadult. A többi mellékes. Most menjünk haza felé; utközben elbeszélgethetünk majd egyről-másról.

— Az jó lesz, de mindennek előtt beszéljen kérem Lucieről.

— Mindenek előtt kénytelen leszek a szabadsága feletti örömet egy kicsit lehűteni. Szomorú dolgokól kell szólnom.

— Talán atyámról? kérdé Jakob aggodva.

— Nem, nem őt érinti a dolog, legalább közvetlenül.

Frémont lehetőleg kiméletesen tudtára adta Ledouxnak a törvényszék által megállapított vagyoni helyzetét. Elmondta, hogy atyjának husz év óta hozzá küldött pénze milyen sorsra jutott, s hogy a legutóbbi százezer forint minden valószínűség szerint a gyilkos kezébe került.

— Tönkre menve kiáltott Jakob, meglopva... Szegény atyám! Legjobb barátja lopta meg, kit mindennekfelett szeretett!... Hogy is adjam tudtára ezt a hirt?...

Dubreuil hallgatagon, mintegy gépiesen haladt tovább a békebíró oldalán, majd haraggal folytatta:

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK

A király a hadgyakorlatokon.

Bécs, szept. 5. (Saját tud távirata.) A galicziai hadgyakorlatokon a királyon kívül jelen lesz Rainer főherceg, Károly Ferdinánd főherceg és György bajor herceg. György herceg a hadgyakorlatok után Ő Felségével visszatér Bécsbe.

Tüntetés Brassóban.

Brassó, szept. 5. (Saj. tud. távir.) Ma délelőtt Brassó város községtanácsa a rendes havi közgyűlését tartotta, mely alkalommal a többi tárgyon kívül elhatározták, hogy Brassót ezután hivatalosan is *Kronstadt*-nak fogják nevezni s erről a belügyminisztert is értesítették. A hazafiatalan határozat ellen sokan tiltakoznak.

Egy község pusztulása.

Zólyom, szept. 5. (Saját tud. táv.) A Zólyom mellett fekvő *Bucsa* községben ma reggel óriási tűz ütött ki. Egy házból származott a tűz, mely csakhamar óriási lángban állott, s a pusztító tűz gyorsan csapott át a szomszéd szalmával fedett házakra s a tűz a szeles időben oly rohamosan terjedt, hogy nem sokára az egész falu óriási lángtengerben állott. Az egész falu templommal és paplakkal együtt hamuvá égett. Az amugy is szegény nép, most a leghorzasztóbb nyomornak van kitéve, mert a kazlakban összehalmozott gabona és minden más élelmiszer a lángok martalékai lettek.

A párbaj ellen.

Budapest, szept. 5. (Saját. tud. táv.) Abból az alkalomból, hogy *Ledohovszky* márkít megfosztották tisztí rangjától, mert a párbajt visszautasította, egy krakói napilap mai száma élesen kel ki a párbaj ellen s megtámadja a szigorú katonai felfogást, mely a párviadalt kötelezőnek mondja. Szerinte az még nem lehet ok arra, hogy valaki tisztí rangjától megfosztassék, mivel vallási meggyőződése szerint a párbajt nem fogadja el. Azonkívül erős mozgalmat indított és cikkében provokálta a törvényhatóságot és hogy e *megrögzött középkori, teljesen jogtalan* felfogás ellen a legszigorubban tiltakozzék.

A perzsa sah Bécsben.

Bécs, szept. 5. (Saját tudósítónk távirata.) A perzsa sah, mint most már véglegesen megállapították, e hó 20-án, csütörtökön este érkezik ide Marienbadból és ő Felsége vendégeként a Burgba száll. A sah 24-ig marad Bécsben, azután Budapestre utazik. Ha szép lesz az idő, délelőtt utazik el gőzhajóval, rossz idő esetén pedig vasuttal.

Honvédeink a galicziai hadgyakorlatokon.

Budapest, szept. 5. (Saj. tud. táv.) A galicziai nagy hadgyakorlatokra, melyeken a király is részt vesz, egy honvéd ezredet is akarnak kivinni. Minthogy azonban ezen tervhez a magyar országgyűlés jóváhagyása is szükséges, a függetlenségi párt ez ellen nagy mozgalmat indított.

Egy szocziáldemokrata párt gyűlése.

Grác, szept. 5. (S. t. t.) A szocziáldemokrata pártgyűlés folytatta a mezei munkások között való agitációról kezdett vitát. Több szónok hangsúlyozta, hogy a szocziáldemokrácia befolyását ki kell terjeszteni a mezei munkásokra és tanulmányozni kell az agrár-kérdést.

A megtámadott magyar diákok.

Fiume, szept. 5. (Saját tud. táv.) E napokban az iglói főgymnásiumnak vagy 50 tanulója a tanárok vezetése alatt tanulmányuttra Fiuméba kirándult. Ma délelőtt a Fiume közelében levő *Cirkvenicza* községbe rándultak, a hol több éretlen horvát suhancz megtámadta a nemzeti kokárdás diákokat, többet letéptek és alávaló szitkokkal illették. A tüntetők vezére egy fiumei gymnazista volt, a kit a rendőrség 8 napi elzárással büntetett meg.

A román-bolgár konfliktus.

Bukarest, szept. 5. (Saját tud. távirata.) Félhivatalosan jelentik, hogy a kormány elhatározta, hogy a Bulgáriával való konfliktust a hatalmak ítélete alá terjeszti.

Délafrikai háboru.

Huddersfield, szept. 5. (Saját tud. táv.) A Trade-Union kongresszusa kis többséggel elfogadott egy határozati javaslatot, a melyben kimondja, hogy a transzváli háborut a tőkepénzesek kozmopolitikus érdekében indították meg és hogy a háboru következményei károsak a munkásosztályra.

A búrok hadereje.

London, szept. 5. (Saját tud. táv.)
A »Dail Mail« jelenti Pretóriából, hogy a búrok jelenleg három csapatra oszlottak. Egyik Lydenburgba ment az ottani el-
ségraktárak megvédésére, a másik Barbe-
tanba vonult a gyermekek és asszonyok
oltalmazására, a harmadik pedig a vasu-
vonal mentén vonul vissza. Ez utóbbi
csapatban vannak a búr előkelőségek,
köztük Krüger, Steyn és Viljen. A ber-
gandali ütközetben Krüger meg akarta
adni magát, de ebben megakadályozta őt
Steyn, a ki most a végső ellentállást ki-
vánja. A burgherek közt általában az a
vélemény, hogy a háborúnak csakhamar
vége lesz. De-Wett legutóbbi mozdulatai-
nak csak az volt a célja, hogy Steyn
elnököt Krüger táborába vigye. Tévedés
volna azt hinni, hogyha Botha megadja
magát, az ellenségeskedések teljesen meg-
fognak szünni. De-Wett most Oránzsban
táboroz embereket és kijelentette, hogy
akkor sem fogna megadni magát, ha
végreleges béke köttetnék is.

KOZGAZDASAG.

Az őszi nagyvásár. A legélénkebb
évenként Nagyváradon az őszi nagyvásár. E hét
végén veszi kezdetét, a következő beosztással:
szeptember 7—8. péntek és szombat sertés- és
juhvásár, 9., 10. és 11. vasárnap, hétfő és kedd
termény-, barom- és ló-, továbbá 12—13—14.

vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök és pén-
tek, kézmű-ipar és általános vásár.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, szept. 5.	
Buza októberre	7.59
Buza júniusra	8.—
Tengeri	6.18
Rozs okt.	7.01
Zab okt.	5.27
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 5.	
Osztrák hitel	678 25
Magyar hitel	688 —
Allamvasut	678 52
Rimamurányi	547 —
Magyar jelzálog	444 —
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. szept. 5-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	96 10
Magyar koronajárdék	90 70
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	100.
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99 60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97 50
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	90 30
Italmérési jog megváltási kötvény	98 25
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	92 50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	159.—
Tiszaszabályozás szegei sorsjegyek kölcsön	141.—
Osztrák járdék papirban	97 35
Osztrák járdék ezüstben	97 20
Osztrák járdék aranyban	97 15
Osztrák korona járdék	97 40
Osztrák államsorsjegyek	182 50
Osztrák magyar bankrészvény	17 05
Magyar hitelbankrészvény	687 50
Osztrák hitelintézet részvény	672.—

Párisi vista	96 20
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19 29
Németbirodalmi márka	118 10
London vista	242.—
20 márkás arany	28 63

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel tudatom az igen tisz-
telt vevőim és a n. é. közönséggel,
miszerint

Fő-utca, Rimanóczy-házban levő

hentes üzletem

teljes átalakítása és ujjon-
nan berendezése végett

az eladás

augusztus 21-től kezdve üzlet-
helyiségem udvarán felállított
fasátorban és fióküzletemben,

ifj. Popper József fűszerkereskedése
mellett eszközöltetik.

A n. é. közönség további párt-
fogását kérve

teljes tisztelettel

Fröhlich János.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.	
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15		Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01				P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28		Jegenye >	—	6 11	7 59	1 14	7 16	—				Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56		B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20				Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19		Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52				Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33		Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 15	9 59	1 48				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Püspöki >	11 43	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Nagyvárad érk.	11 53	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	3 12	—	12 05	—	11 37	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Jegenye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38				Szegei sorsjegyek kölcsön.						
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50				Szegei sorsjegyek kölcsön.						

Nagyvárad—Szegei

Szegei—Nagyvárad.

Nagyvárad—Arad.

Arad—Nagyvárad.

Nagyvárad—Szegei				Szegei—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.			
Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	
Nagyvárad ind.	10 20	4 50	7 00	Szegei ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	11 31	10 54
Less >	10 48	5 01	7 40	Orosháza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Sarkad >	7 47	3 27	5 56
Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 56	3 39	6 10	Sarkad >	1 57	6 17	9 31	Kötegy >	7 56	3 39	6 10
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Gyula >	12 21	6 44	10 01	Szalon >	8 23	4 10	6 47
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Cséffa >	8 42	4 34	7 18
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 —	8 51
Orosháza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Kétegyháza >	2 54	7 45	5 38	Ósi >	9 21	5 19	8 61
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16	Arad érk.	3 55	8 48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	31
Szegei >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.